

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaali ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 22-23 • Perjantaina 3. kesäkuuta 2005

56. VUOSIKERTA

lrttonumerohinta 1 €

Porkkalan Parenteesi 28.9.1944-26.1.1956

Venäläistenkin haudat saavat Suomessa olla rauhassa, kuten esimerkkinne hautausmaa Kirkkonummella osoittaa. Toisin kohdeltuihin hautoihin olemme tottuneet itäisen rajamme takana.

Kurkijoki-Seura ry:n tämänvuotinen kevätretki suuntautui 675-vuotiaaseen Kirkkonummen kuntaan. Kirkkonummi tunnetaan varmaan parhaiten Porkkalasta sekä Upinniemen varuskunnasta.

Kirkkonummen keskustasta saimme kyytiimme oppaamme, 27 vuotta Kirkkonummella asuneen pirteän rouvan, joka vei meidät ensin katsomaan Eliasvillaa sekä Riemukaarta. Eliasvillalla on pieni suomalaisten rakentama mökki, joka oli venäläisten vuokra-aikana ilmeisesti kahden perheen käytössä. Toiseen kerrokseen oli tehty portaat ja uusi ulko-ovi, jotta yläkerran väen ei tarvinnut kulkea alakerran kautta asuntoonsa.

Eliasvillaan oli koottu historiallinen näyttely parenteesiajasta. Sinne oli koottu venäläisiltä jääneitä tavaroita ja valokuvia. Oli pa jonkun puretun uunin ja sinän välistä löydetty venäläisen Komsomo-aktivistin muistiinmerkintöjään vuodelta 1951. Merkinnöistä oli suomennettu otteita, runoja ja huomioita olosuhteista, ja laitettu esille näyttelyyn.

Venäläiset rakastavat draamaa. He tekevät näyttäviä portteja ja patsaita kaikkialle, missä asuvat. Niin myös Porkkalassa oli tehty. Esimerkiksi Kirkkonummen rautatieaseman luo oli rakennettu kookas puinen portti, jossa oli ollut teksti: ”Porkkalanniemen sotilasrautatien Kirkkonummen asema.”

Useaan muuhunkin paikkaan oli pystytetty portteja, riemukaaria. Tuos-

ta ajasta muistuttamaan on jätetty yksi ”riemukaari” lähelle Pikkalaa. Sen ympärille on kasvanut metsää. Aivan kuin Karjalassakin entisillä kotitankereilla tie on peittynyt kasvillisuuden alle. Suuret puut ympäröivät aiemmin niin aukealla paikalla seissyttä porttia. Se on entisöity, maalattu ja paikalle on tuotu jopa penkki istumista varten. Muuten alue ei ole mitenkään huomiota herättävä tai hyvin hoidetun näköinen, mielenkiintoinen kylläkin historiansa takia.

Upinniemi

Pitkälle Suomenlahteen ulottuvalla niemellä eli Upinniemen varuskunta-alueella kävimme merikapelissa, emme muualla. Siellä meidän oppainamme olivat rovasti Lauri Salminen ja varusmiespastori Pekka Mustakallio. Varuskunta-alue on hyvin vartioi-

tu, mieleemme tuli Hiitolan rajapyykki ennen vanhaan. Oppaamme tulivat meitä hakemaan. Ilman heitä alueelle ei olisi päässyt.

Vuonna 1965 käyttönsä vihitty nk. Merikappeli seisoo ylväänä korkealla kallioilla meren rannalla mäntypuiden keskellä. Se on suunniteltu laivan keulan malliseksi. Se näkyy vaaleana varmasti upeasti kauas merelle. Sisältä kirkko on vuorattu punaisilla tiilillä. Kappeliin mahtuu 300-400 ihmistä. Kirkon perällä on seurakuntasali, joka voidaan tarvittaessa ottaa kirkkosalin yhteyteen. Kirkossa on elektroniset urut ja piano.

Suurin osa Merikappelissa vietetyistä tilaisuuksista on varuskunnan omia hartauksia, jumalanpalveluksia ja kirkon esittelyjä vieraille. Kirkkoa käyttävät Puolustusvoimien kirkollisen työn lisäksi muun mu-

*Upinniemen varuskunnan Merikappeli on vihitty käyttöönsä vuonna 1965, joten se ei ole nähnyt venäläisten vuokra-aikaa. Kappelista erillään oleva erikoinen kellotapuli on kuin valkoiset purjeet sinistä taivasta vasten. Suurempi kelloista on valettu vuonna 1904 alkujaan Tallinaan, josta se myöhemmin on siirretty Kotkan edustalle Suursaarelle sumukelloksi. Pienempi kelloista Stella Maris, Meren tähti on tanskalaista alkupe-
rää.*

assa Kirkkonummen suomen- ja ruotsinkieliset seurakunnat, Sotilaskotiyhdistys, Mannerheimin lastensuojeluliitto ry sekä monet yksityiset varuskuntalaiset.

Kappelista erillään oleva kellotapuli hakee sekin muodoissaan tuttuja merellisiä elementtejä; se symboloi purjeveneen silhuettia kolmikulmaisine purjeineen. Kellotapulissa on kaksi kelloa.

Sivuillamme TÄNÄÄN
Liisa ja Nikolai 3
Petter Sihvonen 1921-2005 4
Porkkalan Parenteesi, jatko 5
Tien täydeltä 6
Karjalan varhaiskehitys, osa 1 .. 7
Kotiseuturetket 8

Tervetuloa tupaantuliaiskahville

perjantaina 10.6. klo 10-14
lehtemme uuteen toimitukseen,
Koulukuja 7, Loimaa.

Tämä on Kurkijokelaisen kaksoisnumero.
Ensi viikolla lehti ei ilmesty. Lehti ilmestyy kesällä seuraavasti: • pe 17.6. • pe 1.7. • pe 8.7. • pe 22.7. • pe 5.8. • pe 19.8.

Kiertoajelu

Ajelimme eri puolilla Kirkkonummea ja söimme hyvän lounaan Masalassa Hotelli Majvikissa. Ympäristö oli edelleen kaunista. Nousin myös ylös linnalle, mutta sieltä ei ollut kovin hyvä maisemat, kun puut olivat kasvaneet peittämään niitä. Kevät oli siellä jo pitkällä.

Poikkesimme Pokrovan luostarin pihalla, mutta sisään emme päässeet, kun emme olleet tilanneet sisäänpääsylupaa. Oppaamme suosittelee käyntiä Pokrovan luostarissa. Siellä on kuulemma aivan erityisen ihana puutarha, oikein luostarin puutarha, sekä herkullista ruokaa.

Tila on ostettu vasta vuonna 1995. Entiseen he-

vostalliin rakennettu ja noin vuosi sitten valmistunut luostarin kirkko itsessään on myös upea nähtävyys. Luostari on Isä Hariton Tuukkasan rakennuttama ja hallitsema. Siellä toimii pieni ortodoksisyhteisö.

Venäläisten hautausmaa muistomerkkeineen on nykyään hyvin hoidettu alue. Aina voitonjuhlan päivänä 9.5. muistomerkille tuodaan (Venäjän suurlähetystön toimesta?) uusi teko-kukkaseppele, joka saa olla siinä talveen asti. Samanlainen käytäntö, kuin minkä tiedämme Kurkijoellakin olevan.

Oppaamme kertoi, että hän oli pitkään yrittänyt selvittää, kuka haudan on pe-

3.6.2005

Jo joutui armas aika

Suvivirsi kajahtaa tänä viikonloppuna tuhansissa opinahjoissa tai kirkkoissa. Koululaiset pääsevät aloittamaan kesälomaansa ja kesäänsä. Ammatteihin ja ylioppilaiksi valmistuneet juhlivat pitkän opiskelunsa päättymistä, nykyään jopa riehakkaasti. Omaiset ja ystävät pääsevät osallisiksi joko juhlien järjestäjinä ja maksajina tai kutsuttuina.

Monet muiden kuin valmistujaisjuhlien järjestäjät tietävät, ettei paljon muita juhlia kannata tänä viikonloppuna järjestää. Osallistuminen voi olla vähäistä, sillä niin monelle sattuvat ainakin yhdet valmistujaisjuhlat kohdalle.

Jos käy monissa juhlissa samana päivänä, olkoonkin, että visiitit yleensä silloin jäävät lyhyiksi, osaa arvostaa emäntää, joka on järjestänyt vähän erilaista tarjottavaa. Viisien kahvien ja voileipä- ja täytekkujen nauttimisen jälkeen jo korvistakin luulisi pursuavan kermavaahtoa ja suolaisia tahoja.

Lämpimät onnittelumme kaikille juhlijoilta, heidän vanhemmilleen ja isovanhemmilleen. Toivot-

tavasti mekin saamme jossain vaiheessa katsella kuvia ja lukea juttuja juhlistanne lehtemme sivuilta.

KurkiJokelainen on siirtymässä pääasiassa joka toinen viikko ilmestyväksi pitäjälehdeksi. Lehtemme on

siltikin tiheimmin ilmestyvä evakojen lehti. Seuraavat ovat kerran kuussa ilmestyvät Johannekselainen, Koiviston viesti, Vpl. Pyhäjärvi -lehti ja SäkkiJärvi-lehti.

Kustannuspaineet ovat syy tähän muutokseen. Enää ei lehteä saa talkoilla tehdyksi. Lehti säästää roimasti postituskuluissa, kun lehteä ei joka viikko lukijoille postiteta. Yritämme sen sijaan julkais-

ta mahdollisimman usein KurkiJokelaisen vähän paksumpana eli 12-sivuisena, jolloin luettavaa jäisi helposti myös seuraavalle viikolle. Lehti on kuitenkin edelleen riippuvainen Teidän, hyvät ”aputoimittajat”, avustanne. Lähetättehän edelleenkin kirjoituksianne ja kuvianne tänne toimitukseen. Kiitos ja tervetuloa tutustumaan uuteen toimitukseen.

Raija Hjelm

”Vuonna 1890: Ylläni oli äitini kutomat puoli(ksi)villaiset vaaleat vaatteet. Muistan kyynelten vierineen poskilleni, kun veisasimme suviwirttä kohdasta ”Sä kaunis kukoistava Saaronin kukkanen, Sieluni armaast avaa, Sun armos avuillen”.

Muistettavaa

Avoimet ovet KurkiJokelaisessa. Kahvitarjoilu pe 10.6. klo 10-14 toimituksessa, Koulukuja 7, Loimaa. Tervetuloa.

Kalakurkien onkikilpailut Juupajoen Hulipasjärvellä la 18.6. klo 10. Ilm. tarjoilun vuoksi Sainille, puh. 040-770 9853 tai Martille, puh. (02) 763 1442.

Kurkijoen Marttayhdistys ja kerhot. **Kesäteatteri Pöytyällä.** Tukkijoula-esitys su 19.6. klo 14. Sitovat ilm. 15.6. mennessä mielellään kerhoittain Marja-Leena Sättiläle, puh. (02) 486 7045.

NIMIPÄIVÄT

pe 3.6. Orvokki, Viola
la 4.6. Toivo, Puolustusvoimain lipupuhlan päivä
su 5.6. Sulevi
ma 6.6. Kustaa, Kustavi, Kyösti
ti 7.6. Suvi, Roope, Robert
ke 8.6. Salomon, Salomo
to 9.6. Ensio
pe 10.6. Seppo
la 11.6. Impi, Immi
su 12.6. Esko
ma 13.6. Raili, Raila
ti 14.6. Kielo, Pihla
ke 15.6. Vieno, Viena, Moona
to 16.6. Päivi, Päivikki, Päivä

Kannel soi Karjalassa

Loimaan Karjalakuoro

Hannu Syrjälahti, kantele

tiistaina 14.6.2005 klo 19 Heimolinnassa

Liput 5 €

Kuolleita

Lämmin kiitos Teille kaikille, jotka kunnioititte rakkaamme

Petter Sihvosen

muistoa ja otitte osaa suruumme. Lämmin kiitos myös Oripään palvelutalon henkilökunnalle Petterin hyvästä hoidosta.

Omaisat

Sanan Voimaa

3.6. *Älä kadehdi, kun joku rikastuu, kun hän kartuttaa talonsa omaisuutta. Kuollessaan hän ei ota mukaansa mitään, hänen omaisuutensa ei seuraa häntä hautaan.* Ps. 49:17-18

4.6. *Jeesus sanoi: ”Taivasten valtakunta on kuin peltoon kätkeyty aarre. Kun mies löysi sen, hän peitti sen uudelleen maahan, ja sitten hän ilois- saan myi kaiken minkä omisti ja osti sen pellon.”* Matt. 13:44

5.6. *Jeesus sanoo: ”Juuri sitä, mikä on kadonnut, Ihmisen Poika on tullut etsimään ja pelastamaan.”* Luuk. 19:10

6.6. *Herra avasi minulle tien ja päästi minut vapautteen.* Ps. 18:20

7.6. *Palatkaa minun luokseeni, niin minä palaan teidän luoksenne, sanoo Herra Sebaot.* Sak. 1:3

8.6. *Mikä maailmassa on hulluutta, sen Jumala valitsi saattaakseen viisaat häpeään. Mikä maailmassa on heikkoa, sen Jumala valitsi saattaakseen häpeään sen, mikä on voimakasta.* 1 Kor. 1:27

9.6. *Kuulkaa tänä päivänä, mitä Herra sanoo: Älkää paaduttako sydäntänne.* Ps. 95:7-8

10.6. *Herra, sinä olet uskolinen uskolliselle, vilpittöntä kohtaan sinä olet vilpiton.* Ps. 18:26

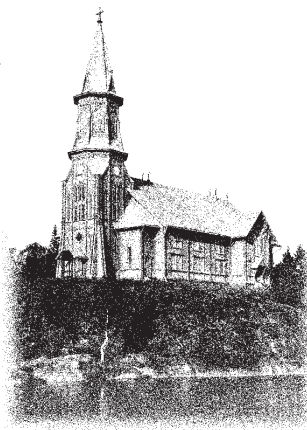
11.6. *Jumalan vaikutusta on se, mitä te Kristuksessa Jeesuksessa olette. Hänet Jumala on antanut meille viisaudeksi, vanhurskaudeksi, pyhitykseksi ja lunastukseksi.* 1 Kor. 1:30

12.6. *Kun poika vielä oli kaukana, isä näki hänet ja heltyi. Hän juoksi poikaa vastaan, sulki hänet syliinsä ja suuteli häntä. Poika sanoi hänelle: ”Isä, minä olen tehnyt syntiä taivasta vastaan ja sinua vastaan. En ole enää sen arvoinen, että minua kutsutaan pojaksesi.”* Luuk. 15:20-21

13.6. *Käänny puoleeni, Herra, ja ole minulle armollinen, sillä minä olen yksin ja avuton.* Ps. 25:16

14.6. *Herra on kaikkivaltias Jumala, hänen nimensä on Herra! Käänny siis Jumalasi puoleen, ole uskollinen ja noudata oikeutta ja pane aina toivosi Jumalaan.* Hoos. 12:6-7

Hartaus summuntaiksi 5.6.
3. sumuntai helluntaista

Juhlamielellä

Kesä on juhlien ja kutsujen aikaa. Pitkin kevättä lehdet ovatkin pursuilleet neuvoja juhlien järjestämiseen. Niistä on löytynyt niin herkullisia ruokaohjeita, kattausvinkkejä kuin pu- keutumisneuvojakin. Innokkaimmille on tarjottu mahdollisuus täydelliseen ulkoiseen muodonmuutokseen. Tämä kaikki kertoo siitä, että arvostamme lähipiirissämme tulevaa juhlaa. Haluamme valmistautua siihen hyvin, olimmepa sitten kutsun esittäjiä tai kutsuttuja.

Juhlien ulkonaiset puitteet - se, miltä kaikki näyttää - ovat tulleet entistä tärkeimmiksi. Ne ovatkin omalla tavallaan tärkeitä. Onnistuessaan ne luovat kokemuksen, joka jo itsessään ko- hottaa arjen yläpuolelle. Silti ne eivät yksin riitä.

Hienoimmissakin raameissa tunnelma latistuu, ellei ole juh- lamieltä. Osa kutsutuista on jättänyt tulematta, jotkut vieraista eivät siedä toisiaan tai joku on avoimen mielenosoituksellinen. Näihin tilanteisiin, joita elävässä elämässä tulee vastaan yhdessä jos toisessakin juhlassa, eivät lehtien juhlapalstat tarjoa montakaan vinkkiä. Neuvottomina ja avuttomina jäämme selviämään.

Sunnuntain evankeliumi kertoo Sakkeuksesta, jonka elä- mään syntyi juhla. Sakkeus, se pieni mies, sai yllättäen kotiin- sa suuren vieraan ja juhlahetken, vaikka elämä ei ollut ihan kunnossa. Sakkeus oli veronkantaja, jonka asema houkutteli helposti väärinkäytöksiin ja niin oli Sakkeuksen kohdalla käy- nytkin. Veronkantajana hän oli kiskonut ihmisiltä liikaa. Jee- sus kutsui kuitenkin itsensä vieraaksi Sakkeuksen luokse. Ihmi- set nurisivat, että Jeesus otti syntisen miehen talon majapaikak- seen.

Sakkeuksen elämä ei ollut hovikelpoista. Niin ulkonaiset puitteet kuin niiden sisällä eletävä elämä ei ollut kohdallaan. Silti ja juuri siksi Jeesus tuli hänen luokseen. Hän ei laita Sak- keusta tutkistelemaan itseään, eikä kysele tämän uskon perään. Hän ei selitä, eikä opeta, kuinka tässä oikein ollaan ja eletään. Hän vain pyytää seuraansa ja rakastaa. Tämä kohtaaminen muutti koko Sakkeuksen elämänsuunnan. Siitä syntyi pysyvä juhla arkisen elämän keskelle, Jumalan rakkauden juhla.

Jeesus kutsuu meitä joka päivä juhlaansa. Kutsu ulottuu myös sinne, missä lähtökohdat eivät ole kunnossa tai elämä on sekaisin. Heikoilla, vähäpätöisillä ja halveksituilla on aina paikka hänen pöydässään ja sydämessään. Hän näkee senkin yli, mihin ihmiset eivät näe.

Siellä, missä Jumalan läsnäolo koskettaa, syntyy juhla. Se tulee keskelle arkipäiväistä elämäämme sinne, missä olemme. Menneitä ei kysellä, eikä ehtoja asetella. Sotkutkin selvittellään ajallaan. Siitä syntyy juhلاميeli. Kutsua tällaiseen juhlaan ei kannata ohittaa.

Tiina Reinikainen

Kirjoittaja on Pielisensuun seura-
kunnan pastori Joensuusta.

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Millä nimellä Järven- päässä sijaitseva Jean Sibeliuksen kotitalo tunnetaan?
2. Missä maassa sijaitsee Euroopan manneralueen eteläisin kohta?
3. Mikä Suomen lääneistä käsittää vain yhden maakunnan?
4. Minkä kunnan alueella oli EU:n mantereen itäisin piste?
5. Kuka oli Yhdysvaltain ensimmäinen presidentti?
6. Mitä Raamatun publi- kaanit olivat ammatil- taan?
7. Mikä oli Ruotsin ra- hayksikkö ennen kruu- nua?
8. Missä kaupungissa si- jaitsee Nuuksion erä- maa?
9. Mitä taiteilijanimeä laulaja Matti Eskonnie- mi käyttää?
10. Millä nimellä kirjai- lija Anja Snellman aloit- ti uransa?

Kurkijokelaisen palsta kuvallisia onnittelevia varten. Lähetä tai tuo lapsen (tai miksei vanhemmankin) valokuva ja onnitteleteksti Kurkijokelaisen toimitukseen. Kerro myös, minkä päivän lehteen onnittelem haluaisit. Saat täältä 8 euron laskun, jonka voit maksaa pankkiin (hintaa sisältää 22 %:n arvonlisäveron). Onnittelem voi maksaa myös täällä toimituksessa.

Mummon kullalle Eevi Kaisa Lemmikille rakkaat onnittelet 2-vuotispäivän johdosta 4.6. Mummon onnitteeluihin yhtyvät Kummitäti, Isomummi ja Ukki.

50 Kurkijokelainen VUOTTA SITTEN...

N:o 22. Lauantaina kesäkuun 11. p:nä 1955

Punainen ja musta

Punainen ja musta kuvaavat uskallusta. Punaisena hehkui itä, näkyi verta ja tulta ja savupatsaita. Näkyi paljon mustia kekäleitä ja mustaa multaa, johon on kätkeyty paljon niitä, jotka jäivät Karjalan multiin nukkumaan untaan.

Heimo Suontausta

Ken tietää?

Kurkijokelaisessa 27. 5. 2005 / nro 21 julkaistu kuva on otettu Helsingissä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa 1960-luvulla. Joukko Kurkijoki-Seura ry:n väkeä kävi tuolloin kuuntelemassa Pekka Kyytisen äänittämiä kurkijokelaisia murrenäytteitä.. Miehet kuvassa olivat vasemmalta: tunnistamaton SKS:n työntekijä, maisteri Lauri Simonsuuri Kurkijoki-Seurasta, maisteri Jouko Hautala SKS:sta, Kurkijoki-Seuran silloinen puheenjohtaja Aarne Roiha ja maisteri Pekka Kyytinen. Kiitos tarkoista tiedoista!

Kuva Kurkijokimuseon kokoelma

Tytöt ovat ottaneet kuvaan mukaan kauniin nukkeensa. Lienevätkö pienet tyttöset sisaruskuja? Tiedot kuvasta pyydetään osoitteeseen Kurkijokimuseo, Kojonperäntie 446, 32260 Kojonperä tai puhelimitse 050-4036050 Maria Kauppinen tai sähköpostilla kurkijokimuseo@auria.net.

Isoisäni Nikolai Rouhiainen oli syntynyt 8.5.1878 Uudessakaupungissa Ali-sellakadulla. Talon numeroa hän ei muistanut, mutta myöhemmin käydessään synnyinsijoillaan hän tunnisti kiviset portinpylväät. Hän kävi silloisten omistajien juttusilla, ja Myllymäeltä löytyivätkin lapsuuden leikkiapaikat.

Vanhempiensa mukana Nikolai muutti Turkuun takaisin ja sieltä Räisälään. Hänen äitinsä Marian isä oli päässyt eläkkeelle Pietarissa, minkä jälkeen hän palasi Suomeen ja osti Räisälästä Tietävänjärven rannalta maatilan. Isä kutsui tyttärensä perheen töihin tilalleen, missä Nikolai varttui aikuiseksi.

Nikolain isä Konstantin halusi muihin töihin. Kun appi-pappa kuoli, hän myi tilan ja muutti Marian kanssa Joensuuhun nuohoojamestariksi.

Yksin jäätyään Nikolai halusi oman perheen. Sopi-va tyttö, Liisa Teperi löytyi puhemiehen välityksellä. ”Puhemies” oli nainen, koko pitäjän tuntema hieroja, mutta tässä kohdassa ei vanha sanonta ”Jos on akka puhemiehenä, on piru perämiehenä” pitänyt paikkaansa.

Veljeni on kertonut, kuinka Nikolai näki morsiamensa toisen kerran mennessään kuulutuksille. Arvi-setä taas kertoi, että kun Nikolai meni hakemaan Liisaa kuulutuksille, tämä oli puimassa ahosta. Ensin lämmitettiin sauna, ja morsian peseytyi ennen kuulutusmatkaa Tiurulaan.

Minulla ei ole tietoa, missä nuoripari asui aluksi. ”Lapsia alkoi tulla, ja mieli alkoi tehdä omaa kotia, vaikka vain kolmikolkkaisista”, kertoi ukki myöhemmin.

Liisalle ja Nikolaille oli tulossa jo neljäs lapsi, kun Konstantin ja Maria ostivat talon Sorjosta vuonna 1903 ja kutsuivat poikansa perheineen sinne asumaan. Työnjako oli selvä.. Konstantin oli urakoinut rakenteilla olevan Savonradan varrella olevien asemien muuraukset Elisenvaarasta Savonlinnaan asti. Nikolai hoiteli maanviljelyspuolta, ja naisten kontolle jäivät lapset, navetta ja talous.

Liisa ja Nikolai saivat lisää lapsia, ja ehkä asioiden hoitamisen kannalta oli helpompaa vaihtaa uskontoa kreikkalaiskatolisesta luterilaisuuteen, mikä tapahtui 11.10.1904, Mari-tädin syntymävuonna. Lapsia syntyi kaikkiaan kuusi poikaa ja kaksi tyttärtä, joista nuorin nimeltään Lempi kuoli kuukauden ikäisenä.

Aika kului ja lapset kasvoivat, vanhemmat vanhenivat. Kansalaissotaan osal-

Nikolai Rouhiainen syntyi 8.5.1878 Uudessakaupungissa ja kuoli joulukuussa 1975 Vihdissä. Hänen vaimonsa Liisa Johanna s. Teperi oli syntynyt 30.8.1873 Räisälässä ja kuoli 25.1.1933 kotonaan Sorjossa.

Liisa-mummo ja Nikolai-ukki

listui Aleksander (Aleksi). Hän säilyi kuitenkin hengissä ja meni naimisiin vuonna 1921 Emmansa kanssa ja muutti Parikkalan Lamminkylälle maanviljelijäksi.

Matti-setä meni naimisiin helmikuussa 1925 Hilman kanssa. Hän pääsi rautateille töihin ja muutti Vuoksenniskalle. Samana vuonna avioitui isäni Konstantin naapurin tytön Hilda Kupiaisen kanssa. He jäivät kotitalalle asumaan. Maria-tytär meni naimisiin vuonna 1927 Neuvosen Adolfin kanssa ja muutti aluksi Parikkalan Saarenkylään ja sieltä Viipurin lähelle Uuraaseen.

Näitten avioliittojen solmimisen jälkeen tuli murheen vuoro: vanha-ukko Konstantin kuoli vuonna 1928 ja vuotta myöhemmin vanha-mummo Maria Vilhelmiina. Muistan isän ja äidin kertoneen, että vanha-mummo oli erinomainen ruuanlaittaja ja osasipa suomen- ja venäjänkielen lisäksi ruotsiakin. Ruotsin kieli ei päässyt unhoon Sorjossakaan, olihan siellä oma ”ruotsalaiskylänsä”.

Äiti kertoi, kuinka vanha-mummo oli kylään muuttuaan hakenut maitoa

”Ruotsinkylältä”. Talon emäntä oli puhellut ruotsiksi jollekulle, ettei hän osannut päättää, ottaisiko maidosta 10 vai 15 penniä litralta, kun ei tietänyt, olisiko hakijalla rahaakaan. ”Kyllä minä maksan sen 15 penniäkin litralta, jos on tarvis”, oli mummo tokaisut. Kyllä hän maitonsa sai. Hän toimi myös puskurina Liisa-mummon ja äidin välillä, suuressa perheessä kun tapahtui kaike-laista.

Vanhan-mummon kuoleman jälkeen isovanhempain myivät tilan eläkettä ja asumisoikeutta vastaan toukokuussa 1929 isälleni ja Juho-sedälleni puoliksi. Perhe oli edelleen suuri, sillä isän veljet Väinö, Juho ja Arvi olivat edelleen poikamiehiä ja saivat asua samassa taloudessa. Äidillä ja isällä oli siinä vaiheessa kolme lasta.

Kauan suru ei pysytellyt poissa, vaan 25.1.1933 kuoli Liisa-mummo vain 54-vuotiaana. Ukki, joksi me isänisää aloimme nimittää, osasi jo tuolloin pistää surunsa ja tunteensa paperille. Sain muutama vuosi sitten ukin kirjoituksesta jäljennöksen Arvi-sedältä. Näin se kuuluu:

Isältä äidille

”Köyhästä olit Sinä masta, olit torpantyttö vaan. Rikas, äärettömän rikas Sinä olit, sillä Jumala asui syömmessäsi. Perit sen ehkä hurskailta vanhemmiltasi.

Katse aina kirkkaana ja osaa ottavana. Sellaisena hänet omistin. Kautta elämän myrskyjen et Luojustasi luopunut, vaan anteeksi antaen matkasi teit. Usein heikoilla kyvyilläsi toisia uskoon kehoitit. Utterana Sinä aina työssäsi olit, ensinnä ylhäällä ja viimeisenä levolla.

Kaikkialle Sinun katseesi ylty ja toisia toimiin kehoitit. Lapsia Luoja soi monta, heidät miehiksi ja naisiksi kasvatit. Itse esimerkkinä edellä kuljit.

Murheita sait myöskin kokea, kun eivät kasvatettavasi aina Sinua ymmärtäneet, vaikka parhaasi Sinä heille tarjosit. Köyhien ystävä Sinä myöskin olit, heitä antimillasi avustit. Kun ystävääsi soimattiin, tai puolisoikasi pahaa puhuttiin, niin Sinä vaikenit ja asiat parhain päin käänsit. Luottamuksesi aina säilytti.

Pois Sinä siirryit ja paikaksi jätit, kaipauksella Sinua muistelen ja muistostasi iloitsen, kun hyvän valitsin. Helmen aikoinaan löysin ja nyt sen kadotin. Herra antoi, Herra otti. Hänen nimensä olkoon kiitetty.”

Sorjossa 25.1.1933

Nikolai Rouhiainen

Tällainen oli ukin muistotkirjoitus. Mutta eihän 54-vuotias mies jäänyt laake-reillaan lepäämään, vaan hän löysi Anna-Marin, Vennon emännän sisaren. 20.9. 1934 ukki muutti Heinjoelle Anna-Marinsa luo. He menivät naimisiin, ja ukki rupesi pyytämään isältä ja Juho-sedältä eläkettä myös Anna-Marille.

Senhän ei pojille sopinut, äidille kyllä olisi annettu. Sanasodan päätteeksi ukki myi oman eläkeoikeutensa veljeksille. Velkaahan siinä tuli, mutta kauppa kannatti. Ukki eli 97-vuotiaaksi. Isä sai osuutensa velasta maksettua, kun olimme Karjalassa sotien välillä.

Kanssakäyminen kuitenkin jatkui, ukki ja Anna-Mari kävivät kylässä, ja ukki auttoi alkuun jälleerakentamisessa molempia veljeksiä. Sotien jälkeen ukki sai pikkutilan Vihdin kirkonkylästä.

Vihdissä asuessaan ukki kävi vielä rakennuksilla töissä ja kirjoitteli juttuja jopa lehtiinkin. Vahinko vain, ettei kirjoituksia ole enää tallella, sillä ukin jälkeen salama sytytti mökin, ja kaikki paloi.

Terttu

Toimituksen UUSI osoite:

Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
Puh./fax (02) 762 2551

28 vuotta työtä kurkijokelaisten hyväksi

Petter Sihvonen syntyi 20.4.1921 Kurkijoen Lapinlahdella ja nukkui pois 16.5.2005 Oripäässä. Häntä oli lähiomaisten lisäksi tullut lauantaina 28.5. saatamaan suuri joukko ystäviä ja eri yhteisöjen edustajia. Suomen lippu- ja Sotaveteraanilippuvartiot kunnoittivat siunaustilaisuutta läsnä olollaan.

Petter Sihvonen ehti maanviljelystyö- ja perhelämän lisäksi uhrata aikaansa eri luottamustehtäviin ja talkootöihin. Kurkijoki-Säätiökin (silloinen Kurki-Säätiö) saa olla kiitollinen Sihvoselle tämän monivuotisesta paneutumisesta karjalaisasioille.

Luottamustehtäviä kertyi Sihvoselle monia. Vuosien 1960 ja 1988 välisenä

Suomen lippu ja Sotaveteraanilippu Oripään kirkossa muistuttivat saattoväkeä Petter Sihvosen elämänvaiheista. Pääasiassa sinivalkoiset kukkalaitteet kertoivat miehen kotimaanrakkaudesta ja punamustat nauhat karjalaisuudesta.

aikana hän toimi Kurki-Säätiössä ensin valtuuskunnan varajäsenenä, sitten varsinaisena jäsenenä, hallituksen varsinaisena jäsenenä ja muutaman vuoden vielä asiamiehenäkin. Vaimo ja tytär muistelivat, miten Kurkijuhlat aikoinaan työllistivät aviomiestä ja isää. Kiitos siitä myös perheelle, sillä myös perheenjäsenten osallistumista ja vähintään myötämielisyyttä tehtävien hoitamiseen tarvitaan.

Sihvoselle oli myös lehtemme Kurkijokelainen tärkeä. Siitä hyvänä esimerkkinä on, että kaikille hänen lapsilleen tulee Kurkijokelainen omaan kotiin ja he myös lukevat sitä.

Raija Hjelm

Petter Sihvosen lastenlapset Helenan poika Tero Anttila (vas.), Matin poika Aki Sihvonen ja Pertin lapset Kirsti ja Antti Sihvonen lukivat suruadressit Oripään seurakuntasalissa pidetyssä muistotilaisuudessa.

Petter Sihvonen laskettiin isänmaan multiin, ja hautakumpu peittyi jäähyväiskukkien alle.

Isäni Petter Sihvosen muistoksi

Isäni syntyi Kurkijoella Lapinlahden kylässä Simo ja Aina (o.s. Nukarinen) Sihvosen vanhimpana poikana 21.4.1921. Hän sai kolme veljeä Oton, Eino ja Aarnen. Nuoruutensa hän vietti maatilalla Laatokan rannalla, kunnes syttyi talvisota, johon hän lähti vapaaehtoisena ennen armeijaa.

Talvisodan jälkeen perhe siirtyi Multialle, josta hän sitten lähti jatkosotaan.

Isäni kertoi joskus minulle, että Multialta lähtiesään hän näki äitinsä viimeisen kerran elossa. Hänen äitinsä kuoli jatkosodan aikana.

Sodassa ollessaan isäni tapasi tulevan vaimonsa Tertun. Heidät vihittiin pikujouluna 1942, eli he saivat viettää yli 62 vuotta yhdessä. Se on pitkä aika.

Sodan päättymisen jälkeen he olivat Kurikassa,

Petter Sihvonen vietti huhtikuussa 84-vuotispäiväänsä Oripään palvelutalolla. Kuvassa hän on vaimonsa, lastensa, lastenlastensa ja lastenlastenlastensa kanssa.

jossa veljeni Pertti syntyi vuonna 1945.

Minä synnyin vuonna 1948 Oripäässä, josta vanhempani, ukkonni ja isän veljet olivat saaneet maata

viljeltäväksi. Latvan kylään isäni ja äitini muuttivat meidän kahden lapsen kanssa. Nuorempi veljeni Matti syntyi siellä vuonna 1951.

Tilan raivaus- ja rakentamisaika oli työntäyteistä aikaa 1950- ja 60-luvuilla. Tila oli myös kirjanpitolalla, josta vanhempani saivat kunniakirjan. Eläinten ja

viljelyksien tiimoilta on minullakin monenlaisia, sekä hauskoja että ”keljuja” muistoja, kuten esimerkiksi sokerijuurikkaan harvennus. Uusia viljelylajejakin isä kokeili, kuten maissia. Se kasvoikin komeasti, ja lehmillä oli maukasta syötävää.

Petter-isäni oli mukana kunnan luottamustoimissa, valtuustossa ja tielautakunnassa sekä kirkkovaltuustossa. Ennen eläkkeelle jäämistään hän toimi myös Oripään maataloussihteerinä, minkä johdosta hänelle myönnettiin Suomen Leijonan ansiomitali.

Oripään Karjalaseurassa ja Kurki-Säätiössä hän myös toimi, järjestellen joulun ja Kurkijuhlien Oripään Lions Clubin yksi perustajajäsenistäkin hän oli.

Sairaudet kuitenkin alkoivat vaivata, ja isä jäi eläkkeelle 1980-luvun alussa, samalla vanhempani myivät maansa pois ja ostivat mökkipaikan Pyhärannasta. Siellä isäni vietti pal-

jon aikaa kalastellen merellä, vaikkei se Laatokka ollutkaan.

Kurkijoella isä kävi muutaman kerran, minäkin olin kerran mukana. Se oli antoisa retki, sainhan nähdä ne hänelle rakkaat seudut ja kuulla kertomuksia elämästä ennen sotia. Toin sieltä mukanani juhannusruusuntaimia. Äitini kotoa Muolaasta olen tuonut valkean sireenin taimia. Ne kukoistavat tällä hetkellä mökilläni. Juureni ovat siis isäni ja äitini ansiosta tulleet nykyisille asuinsijoilleni, ja siitä olen kiitollinen heille molemmille.

Viime aikoina isäni sairasti jo aika paljon ja vietti viimeisen vuotensa Oripään palvelutalolla, jossa nukkui rauhallisesti pois 16.5.2005 käsi äitini kädessä. Kiitos äidille ja hoitohenkilökunnalle siitä, että he jaksoivat hellästi hoitaa isää.

Jäähyväiset isälle, tyttäresi Helena

Muistat Sie viel... Muistovihko

Tietyissä lapsuusiässä melkein jokaisella oli muistovihko. Mieleen ovat painuneet monet muistovihkoon kirjoitetut muistovärssyt, jotka joku vihkoon kirjoitti. Samoin ne ihmeellisen kauniit kiiltokuvat, jotka siihen myös liimattiin. Vihko annettiin aina ensin sille kaikkein parhaimmalle ystävälle. Sen jälkeen se sitten kiersi muidenkin koulukavereiden kirjoitetavana.

Nämäkin muistovärssyt lukemattomien muiden kanssa ovat jääneet erityisesti mieleeni. Nehän ne löytyivät jokaisen muistovihkosta.

Kaksi sanaa vaan: Luota Jumalaan.

Kolme sanaa Sinulle: Ole ystävä minulle.

Enkeli lentää liihottaa,
Sinulle onnea toivottaa.

Ole aina iloisella päällä,
niinkuin kissa liukkaalla jäällä.

Enkeli istui pilven päällä,
katseli maata ja taivasta.
Maa oli synkkä ja syntiä täynnä,
siksipä enkeli itki.

Oksan taitan onnen puusta,
kenelle sen annan. Enkeli
kuiskasi taivahasta: Sinulle
sen annan.

Varovasti, tyttö nuori, poimi
elon ruusuja,
kauneimmankin ruusun
alla piilee piikki pistävä.

Kuka viimeiselle sivulle
kirjoittaa, se eniten Sinua
rakastaa.

Vaikka kuinka paljon
löytyisi noita iki-ihania
vanhoja muistoja. Isommilla
tyttöillä oli jo silloin
”omia juttujaan”. Kerran-
kin Anja-sisko tuli Riekkalan
mummolasta ja näytti
omasta mielestään jotakin
”oikein ihanaa”.. Se oli

muistovihkoon kirjoitettu
rakkaudentunnustus, joka
minulle oli ihan täyttä
hebreaa. Näin se kuului:

Sä kysyt, ketä rakastan.
Itse kysymykseen en voi
vastata.

Näitä rivejä kun silmäilet,
Uudelleen yhä katselet,
Alkukirjaimet sen sulle
selvittää.

Minulla ei silloin ”lanttu
leikannut” enkä saanut asiasta
minkäänlaista tolkkua. Isosisko
piti minua ihan hölmönä ja
paljasti lopulta tuon suuren
salaisuuden, kuinka selitys
löytyy allekain olevista kirjaimista.

Vahinko vain, että monet
muistovihot menivät evakotiellä
teille tuntemattomille, niin kuin
moni muukin asia.

Terttu Ketola

Onnittelut kaikille valmistuville

Sini pääsi ylioppilaaksi viime keväänä. Hänen isänsänsä on syntynyt Kurkijoella ja äidinäitinsä Johanneksessa.

Armas aika

Jo joutui armas aika,
ja valkoisen lakin sait.
Ovella elämän seisot
kuunnellen kutsuaan.
Saat kiittää
kesän aalloista,
iloita tiesi kukista.

Laulujaan kesän linnut
sinulle laulavat.
Hiljaisen mielen tunnut
tunteesi kirkastavat.
Elämä tulee vastaan
sinua siunaten
lahjojaan jakamaan,
kanssasi ovia kolkuttamaan.

Heimo Suontausta
kokoelmasta Hetkien kypsyyttä

JATKOA SIVULTA 1

rustanut ja kuka sitä hoitaa, sillä opastettavat aina sitä häneltä kyselevät. Kun hän oli soittanut Venäjän suurlähetystöön kysyäkseen asiaa, hänen puhelunsa oli siirtynyt seuraavalle ja seuraavalle, eikä lopultakaan kukaan osannut suomekieltä, eli hänelle ei ollut haluttu kertoa asiasta mitään. Tänä vuonna kuitenkin ilmapiiri oli muuttunut avoimemmaksi, sillä tilaisuuteen oli päässyt joku toimittajakin, koska lehdessä oli ollut juttu seppeleen laskusta.

Välinäytös kirkossa

Evakuointi syyskuussa 1944 koski niin ikään Kirkkonummen seurakuntaa. Kirkon evakuointi alkoi

heti viimeisen jumalanpalveluksen jälkeen 24. syyskuuta. Taiteilija Lennart Segerstrählen tehtäväksi tuli johtaa evakuointia, mihin hän innolla ryhtyikin, olihan hän tehnyt kirkon lasimaalaukset seurakunnan 600-vuotisjuhliin vuonna 1930.

Alttaritaulu leikattiin irti kehyksistään. Sen alta paljastui maalaamaton seinäpinta. Segersträhle, joka oli hyvin tunteellinen, löysi hyvin tunteellinen, löysi rullan pinkopahvia. Sitä naulattiin alttaritaulun paikalle, mutta sen ruskea väri ei tyydyttänyt taiteilijan silmää.. Lottien kanttiniin liedestä hän kaivoi muutamia hiilen paloja ja alkoi piirtää pinkopahville Kristusta ristillä ja tämän yläpuolelle katkennutta miekkaa. Ris-

Erikoinen uurnalehto Kirkkonummen kirkon kupeessa on harkiten suunniteltu ja rauhallinen keidas keskellä vilkasta asutuskeskusta.

tin alle hän tekstasi kyrillisin kirjaimin venäjäksi: ”Jeesus Kristus, kaikkien kansojen pelastaja.”

Rakkaus on vahvempaa kuin väkivalta, selitti Segersträhle piirtämäänsä.. Korkeat neuvostoupseerit ymmärsivät heti ”alttaritaulun” vertauskuvallisen sanoman ja suuttuivat myös raamatunlauseista, joita taiteilija oli sijoitellut pitkin kirkkoa. Kaikki määrättiin poltettaviksi kirkon pihamaalla.

Insinöörikapteeni Per Duncker sai kuitenkin pelastetuksi, evakuointipäällikkö Erik von Frencckellin

avustuksella, Segerstrählen hiilipiirroksen, joka on restauroituna sijoitettu Kirkkonummen kirkkoon kunnia paikalle. Se paljastettiin 26.10.1980 Lennart Segerstrählen lesken ollessa läsnä tilaisuudessa.

Kirkkonummen kirkko jäi meidän seurueeltamme sisältä näkemättä, koska siellä oli vihkiminen samaan aikaan. Pihamaalla kävimme. Opas kertoi meille parenteesiajan lisäksi uurnalehdosta, jonka äärellä siis seisoiimme. Se on keskellä asutuskeskusta rauhallinen hiljentymispaikka ja hyvin suunniteltu pitkäle tulevaisuuteen riittävä kalmisto. Hyvin siellä unohtuikin ympärillä kulkeva liikenne.

Iltapäiväkahvilla kävimme Maatilapuodissa Eestin-

Kurkijoki-Seuran järjestämälle retkelle osallistuneet kuuntelivat tarkkaavaisina oppaan kertomuksia Kirkkonummen kirkon edustalla.

kyläntiellä. Siellä monet tekivät ostoksia. Mukaan kotiin lähti muun muassa ruislimppuja. Sää suosi matkaamme. Saimme nauttia ensimmäisestä kesäisestä kevätpäivästä Maatilapuodin pihalla.

Retkellä kiitos Kurkijoki-Seuran aktiiveille, erityisesti puheenjohtaja Riitta Sainiolle hienosti organisoituneesta retkestä. Kiitos siitäkin, että meidät kaukomaalaisetkin oli otettu huomioon. Pääsimmehän me jo Loimaalta ja matkan varrelta nousemaan bussiin. Kaukaisimmat olivat matkalla noin 14 tuntia, mutta luulenpa, että se kannatti. Retki oli unohtumaton.

Raija Hjelm

Tien täydeltä

Aivan äskettäin löysin äitini jäämistöstä huolellisesti narulla sidottuja nippuja Karjalan Heimo – lehteä. Vuoden 1969 numerossa 5-6 näin yllättäen Kirjallisuutta-otsikon alla esittelyn ja arvionnin äitini Saimi Sorri-Hukkasen samana vuonna ilmestyneestä Tien täydeltä –kirjasta. Koska tämä pieni muistelmateos lienee usean lehteämme lukevan kirjahyllyssä, se voi kiinnostaa heitä kiinnostaa. Artikkelin on kirjoittanut Karjalan Heimon silloinen päätoimittaja Boris Karppela. Tapahtumastahan on jo runsaasti yli kolme vuosikymmentä, joten kirjasen molemmat painokset ovat (lähes) loppuunmyydyt.

Helikki Mattlar

Karjalan Heimo 1969: Kirjallisuutta

Saimi Sorri-Hukkanen: Tien täydeltä, Tuokio- ja tunnelmakuvia karjalaisten kohtalonpäiviltä 1940-1944, Lappeenranta, Karjalan Kirjapaino Oy, 80 sivua. ”Kuka on Saimi Hukkanen?”, kysyivät monet lehtemme vakinaiset lukijat, kun heimolehtemme 9-10/1965 numerossa julkaisimme hänen ensimmäisen runonsa ”Ikävä Käsnaelkään”. Siinä hän oli tavoittanut talvisodanjälkeisen evakkohengen ja rajakarjalaisen pitäjän, Salmin, mur-

teen sataprosenttisesti, aidosti, karjalaisen mieltä salpaavasti. Siinä evakoksi joutunut Pedri-starikku kysyy nuorelta naiselta:

- Vielgöi myö kod’ih piäzemmö? Omal moal oli parembi, omal pätsil lämbösembi.

Ja nuori nainen tyydyttäkseen toisen ”nuoruuden” saavuttanutta Pedri-starikkaa vastaa:

- Pedri-starikku, vie piäzemmö Käznyselgäh.

Sen jälkeen on samalta tekijältä tuon tuostakin ol-

lut lehdessämme luettavissa yhä uusia aiheita karjalaisten kohtalonpäiviltä.

Kuten Iki-Ilmari, on Saimikin papillista sukua. Isä, rovasti Kaarle Rietrikki Sorri (1858-1930), ehti toimia kirkkoherrana Liperissä, Korpiselällä ja Kuolemajärvellä. Saimi Hukkasen oma elämä liittyy kiinteästi Elisenvaaran yhteiskouluun. Hän on ollut perustamassa tätä koulua ja myöhemmin myös johtamassa. Kun hän 17.9.1967 täytti Helsingissä 80 vuot-

ta, esittelimme häntä lukijoillemme. Nyt hän yllätti meidät runokirjallaan.

Hänen runosikermänsä jakaantuvat selvään kolmeen osaan: I - Lähtö rajanpinnasta sodan alta ja pakkorauhan jälkeen 1940, II - Takaisinpaluu ja toinen lähtö sekä III – Yleisluontoisempaa rajan taakse jääneistä ja uusista asuinpaikoista.

Hänen runonsa aiheet ovat laajalta alueelta. Alku on Terijoen Tyrisevältä. Sittem löydämme nimet Sortavala, Salmi, Suvanto, Korpiselkä, Viipuri, Ägläjärvi, Karali, Suistamo, Leppäsilta, Impilahti, Kerisyrjä, Koivisto, Makslahti, Sakkola ja monen muun.

Tekijä on tavoittanut Suomen kansan ainutlaatuisen ”talvisodan hengen” ja karjalaisten ”poislähtö-, takaisintulo- ja uudelleen poislähtö” -tunnelmat. Runokirjanen on historiallinen dokumentti. Tekijä itse esiansoissaan lausuu: ”Nämä tositapauksiin pohjautuvat pikku muistelmät on omistettu kaikille niille, jotka sotasiirtolaisina joutuivat kulkemaan rajan yli, jättämään kotinsa ja kotiseutunsa, esi-isensä ja oman työnsä tulokset. Yksittäisinä nämä tarinat ovat vähämerkityksiset, mutta kokonaisuutena valottanevat hivenen Karjalan heimon silloista murhenäytelmää.” Karjalailtojen ja -juhlien järjestäjille ja ohjelmansuorittajille tämä runokirja on kultainen lähdeaitta. Suosittelemme sitä jokaisen karjalaisen kodin kirjastoon.

13.3.40

Ritvakoivujen katveessa mäellä pitkien peltojen päässä on Oskari Vennon talo Kurkijoen Luhovaarassa.

Ilmassa on hiljaista. Alempana harhailevat monenmoiset oudot arat huhut...

Tuvan täydeltä on tullut kuulijoita: radiosta odotetaan – Yhä odotetaan – Kuuluu jo: Hetken kuluttua tulee tärkeä tiedotus. Mykistyttää. Hetken kuluttua tulee tärkeä tiedotus.

Äänetön on tupa. Äänetön on kirkas korkeus.

Ulkoministeri puhuu. - - - Itäinen rajamme tulee kulkemaan Uudenkaupungin rauhan rajan suuntaan - - -

Tuosta ei tajuta mitään. On se joskus opittu historiasta. Nyt ei muisteta, ei ymmärretä.

- - - Rauha on siis maahan palannut. Mutta minkälainen rauha. Maamme vanhat rajat on siirretty. - - - Luovutettavilla alueilla asunut väestö joutuu hakemaan itselleen uusia asuinsijoja.

- Mis myö olloa? - Mil puol rajjoa myö olloa?

- Olloaks myö veäräl puolel uutta rajjoa?

Puolustuslinjat olivat kulkeneet kaukana Kurkijoelta. Ei täällä oltu taisteltu. Ei tätä seutua oltu vallattu. Ei tätä voitu ottaa.

- Myö olloa veäräl puolel rajjoa -

Helmi silittelee kodin ikkunanpieltä, se on vaaleanruskea, tuntuu kättä vasten lämpimältä. Martan katse kääntyy ulos: keväthankien kilo kivistä silmiä. Sydän kieltäytyy selvästi sanottua ymmärtämästä.

- Myö olloa nyt veäräl puolel rajjoa -

Emäntä nostaa padan liedelle. Pitää kuoria piiraansydänpotatit. Isäntä nousee jyrkästi. On haettava heinäkuorma takaladosta.

Mutta nähdessään ympärillään aivan poikkeuksellisen sanattoman vakavoitumisen pojat tarraavat vielä toiveajattelunsa pettävään oljenkorteen. - Elkeä uskoko mitä sanottiin. Elkeä uskoko.

Saimi Sorri-Hukkanen Tien täydeltä -teoksesta

Puusta kasvaa pysyvä muisto

Puulla juhlistetaan isoja ja pieniä iloja. Vastasentyneelle istutetaan usein oma nimikkopuunsa, samoin hääparille tai pyöreitä vuosia täyttävälle päivänsankarille. Kesän kynnyksellä on hyvä tilaisuus muistaa myös koulunsa päättäviä nuoria ja istuttaa samppanjalasien kilistessä puun taimi muistuttamaan valmistumisesta. Istutushetki säilyy mielessä pitkään, kun mukana on iloinen joukko ystäviä ja sukulaisia.

Pitkäikäinen puu sopii hyvin erilaisten merkkipäivien muistoksi. Puun kasvua katsoessa ja tainta hoivavessa on mukava seurata ajan kulumista ja vuosien vierimistä. Vielä pitkään puu palauttaa mieleen varsinaisen juhlan aiheen. Halutessaan puun juurelle voi sijoittaa asiasta kertovan laatan.

Muistopuiden istuttamisella lisätään myös luonnonilmiöiden ymmärtämystä ja kiinnitetään huomiota kasvien kasvuun ja kehittymiseen. Lisäksi puu ratkaisee lahjaongelmat silloin, kun saajalla tuntuu jo olevan kaikkea.

Erilaisia vaihtoehtoja

Istutettavan puun laji ja koko valitaan juhlan luonteen mukaan. Vauvan syn-

tymää juhlistamaan sopii hento hedelmäpuun taimi, joka kasvaa lapsen mukana. On varmaa, että oman nimikkopuun hedelmät maistuvat maailman parhaimilta. Runsaan sadon varmistamiseksi kannattaa lähistölle istuttaa sopiva pölyttäjälajike.

Merkkipäiväänsä viettävälle istutetaan tavallista kookkaampia taimia. Tarkoitukseen sopivat havupuut ja arvokkaat pitkäikäiset lehtipuut. Esimerkiksi pitkää ikää kuvaava vakaa tammi on hyvä valinta nimikkopuiksi vaikkapa vaurille. Myös talvella vihreitä havupuista löytyy useita melko vähän käytettyjä la-

jeja, jotka erikoisuutensa puolesta tuovat juhlan aiheen myöhemmin vaivattomasti mieleen. Lisäksi havupuut ovat yksittäispuina edustavan näköisiä.

Yhdistysten ja yritysten merkkitapausten kunniaksi voidaan istuttaa puuryhmiä tai jopa pieniä metsiköitä.. Esimerkiksi juhlaan osallistuvat yhteistyökumppanit istuttavat samalle alueelle omat puunsa. Pieni metsikkö muodostuu silloinkin, kun isoäidin tai -isän merkkipäivän kunniaksi lapset ja lastenlapset istuttavat omat puunsa.

Puut ovat mainio lahja uuteen kotiin pientalossa. Tupaantuliaisten ohjelma-

numeroksi voitaisiin ottaa istutustalkoot. Nykyajan pienille pihuille sopii esimerkiksi pihlaja, joka on perinteikäs pihan pyhä puu. Perinteen voi mukauttaa tähän päivään valitsemalla kotipihlajan tilalle monipuolisesta pihlajan suvusta vaikkapa koristeellisen tuurenpihlajan, pienen helmi- pihlajan tai kauniin latvuk- sen muodostavan suomen- tai ruotsinpihlajan. Suurel- le pihalle mahtuu kuusi, joka on Suomessa toinen perinteinen pyhä puu.

Piha vaikuttaa puun valintaan

Muistopuun antajan on kohteliasta huomioida taimen tuleva kasvu. Pienessä pihassa liian suureksi kasvavasta puusta tulee helpposti asukkaiden mieliharmi. Pienen pihan valitaan pieneksi jäävä puu esimerkiksi hedelmäpuu, koriste- omenapuu, pihlaja tai syreeni. Suurella tontilla on tilaa isoiksi kasvaville puille.

Jos lahjoittaja haluaa osoittaa arvostustaan puun saajaa kohtaan, hän valitsee suurikokoisen taimen. Suuri ja arvokas taimi ei ole tavanomainen lahja, ja se on myös nopeasti valmiin näköinen.

Puutarhaliitto

Haava

Olin jo luullut, että olen päässyt eroon evakkotytönä saamistani traumaista niin paljon, että voisin itke- mättä kuunnella ja jopa lau- laa kaikille karjalaisille lä- heistä laulua ”Jo Karjalan kunnalla lehtii puu”. Tänä keväänä sattui kuitenkin ta- paus, joka osoitti, että jos- sakin minussa on yhä kes- ken arpeutumisen haava, joka pienestäkin kokemuk- sesta aukeaa yhä uudelleen.

Olimme vierailulla van- hainkodissa. Lauloimme osaston asukkaiden iloksi keväisiä, kaikille suomalai- sille tuttuja lauluja - olihan Snellmanin päivä ja lipu- tuspäivä. Tilaisuuden lo- puksi työvuorossa ollut osastonhoitaja ehdotti, että menisimme laulamaan eva- teeseen sidotulle Benjami- nille laulun ”Karjalan kun- nailla”.

Hoitaja kertoi, että kun Benjamin vielä oli ollut voimissaan ja muiden jou- kossa ohjelmatilaisuuksis- sa, hän oli aina puhjennut itkuun, kun tuota laulua oli laulettu. Minulle ennestään vanha Benjamin lepäsi kor- keassa sängyssään, puhtai- den lakanoiden välissä.. Menimme hänen vuoteensa viereen, ihan lähelle. Hoita-

ja kosketti Benjaminin kät- tä.

Nyt ei mieheltä enää tul- lut kyöneleitä. Emme olleet varmoja, kuuliko hän laulu- amme tai tajusiko hän... Halusimme kuitenkin vies- tittää hänelle, että hänen lapsuutensa maillekin on keväät jo tulleet.

Onneksi oli mukana hei- täkin, jotka saattoivat lau- laa: minä en itkultani voinut eikä tuo paljon kokenut hoi- tajakaan. Hän ei ole karja- lainen ja kuitenkin hän koki tilanteen herkkyyden hyvin voimakkaasti.

Benjamin edusti mieles- täni siinä puhumattomana ja tunteensakin kadottanee- na koko sitä suomalaista ikäluokkaa, joka kantaa so- dan ja evakkotaipaleiden aikaansaamia haavoja itses- sään. Jos joskus tuntuu, että nyt olemme voittamassa sy- lipainin noiden kokemus- temme kanssa, on se vain kovettunutta pintakerrosta. Me olemme ainakin kak- si sukumme jäsentä saatta- neet viimeiselle matkalleen urkujen soittaessa ”Jo Kar- jalan kunnalla lehtii puu”. Ehkä siitäkin johtuu, että en voi sitä laulua kuivin silmin kuunnella.

Lyyli Nevanperä

Esko Miikkulainen: Karjalan varhaiskehitys, osa 1

Tämän vuoden alkupuolella olen tutkinut Karjalan syntyä, sitä mitä vaihteita on kuulunut sen maantieteen, geologian, ilmaston ja vesistön muutoksiin, sitä miten eliöstä, kasvit ja ihmisen ovat siirtyneet tälle alueelle mannerjäätikön puristuksen jälkeen, jolloin ei näkyvää elämää jäävuoren alla vielä ollut. Maa jonka päällä astelemme oli syntymässä, jossa Karjalan Kannas ja Laatokan Karjala ovat nähneet omat aivan erikoiset vaihteensa.

Sysäyksen minulle tähän perehtymisen antoi muinaistutkija, arkeologi Aleksandr Saksa, joka on Kurkijoella ja edelleen tutuilla karjalan alueilla tehtyjen kaivausten nykytutkija. Hän on tehnyt väitöskirjansa, joka on Joensuun yliopiston julkaisuja. Sieltä olen saanut hänen työnsä tulokset käyttööni monisteina. Ne ja tietosanakirjat ovat kerrontani pohjana. Jotta kertomus olisi sujuvaa, en yksityiskohtaisia lainauksia erikseen mainitse.

Esitys pohjautuu Aleksandr Saksan tutkimukseen Rautakautinen Karjala, Muinais-Karjalan asutuksen synty ja varhaiskehitys. Se on Joensuun yliopiston humanististen tiedekunnan julkaisu vuodelta 1998.

Edellä mainitun tutkimuksen lisäksi olen työssäni käyttänyt teoksia: Otavan Iso Tietosanakirja, Helsinki 1931-1939 osat 1, 5, 7 ja 13 sekä täydennysosat I ja II, Helsinki 1957 ja 1959 sekä Gummeruksen tietosanakirja Tietojätti, Jyväskylä 2000 ja Gummeruksen tietosanakirja Uusi Iso Atlas, Jyväskylä 2000.

Lisäksi olen käyttänyt teoksia: Kurkijoen historia, Kurki-Säätiö, Loimaa 1982 sekä Rainer Hakulinen,

Kurkijoki Kylästä Kylään, Kurki-Säätiö, Hämeenlinna 1972.

Jääkausi

Viimeisimmän miljardin vuoden aikana on ollut useita jääkausia. Viimeisin on muodostunut neljästä jäätymisestä, joita erottaa toisistaan leudommat välikaudet. Viimeisimmän jääkauden ollessa huipussaan oli suuri osa Eurooppaa ja Pohjois-Amerikkaa mannerjäätikön peittämän kuten Grönlanti nykyisin.

On tultu siihen tulokseen, että viimeisimmän jääkauden sulamisvaihe alkoi, niin kuin maan kerrannaiset sedimentit osoittavat, Euroopassa noin 20 000 vuotta sitten ja jääkauden jälkeinen aika noin 10 000 vuotta sitten (Atlas, Iso Tietosanakirja).

Jään vetäydyttyä kaakoiseen Suomen alueelta, Kannakselta ja Laatokan Karjalasta ilmestyi sinne, elollisen luonnon valloittua alueet, myös ihminen. Arkeologiset kaivaukset ovat tuoneet ihmisasutuksen merkit näkyville.

Varhaisimpana ja kuuluisimpana tähänastisista tähänastisista löydöistä on Antrean Korpisaaren muinaisjäännökset. Siihen kuuluivat verkon osat sekä kivi-, luu- ja sarveisesineitä. Löydön radiohiili-ikä on 9230 ± 210 vuotta. Jo myöhäisellä neoliittisellä kaudella alkoivat Kannas ja Laatokan Karjala muuttua tiheästi asutuiksi seuduiksi.

Mannerjää oli tuhansien vuosien aikana painanut maankuorta alemmaksi. Jäävuoresta vapauduttuaan se alkoi hitaasti kohota.

Jäävuoren eteen kertyi sulamisvesistä valtaisa järvi. Tämän silloiseen Itämeren ulottuvassa makean veden altaassa oli myös

suolattoman veden eliöstö. Pohjan kerrostumien kotiloista (Ancylus fluviatilis) järvi sai nimensä Ancylusjärvi. Tätä 9000 vuotta sitten tapahtunutta Itämeren kehitysvaihetta sanotaan myöhäiskvartaariseksi jaksoksi.

Myöhäiskvartaarisenä kautena Ancylus-järven vedet purkautuivat Keski-Ruotsin kohdalta valtameren. Valtaisa lasku-uoma ja kuivunut koski ovat merkkeinä tästä ajasta.

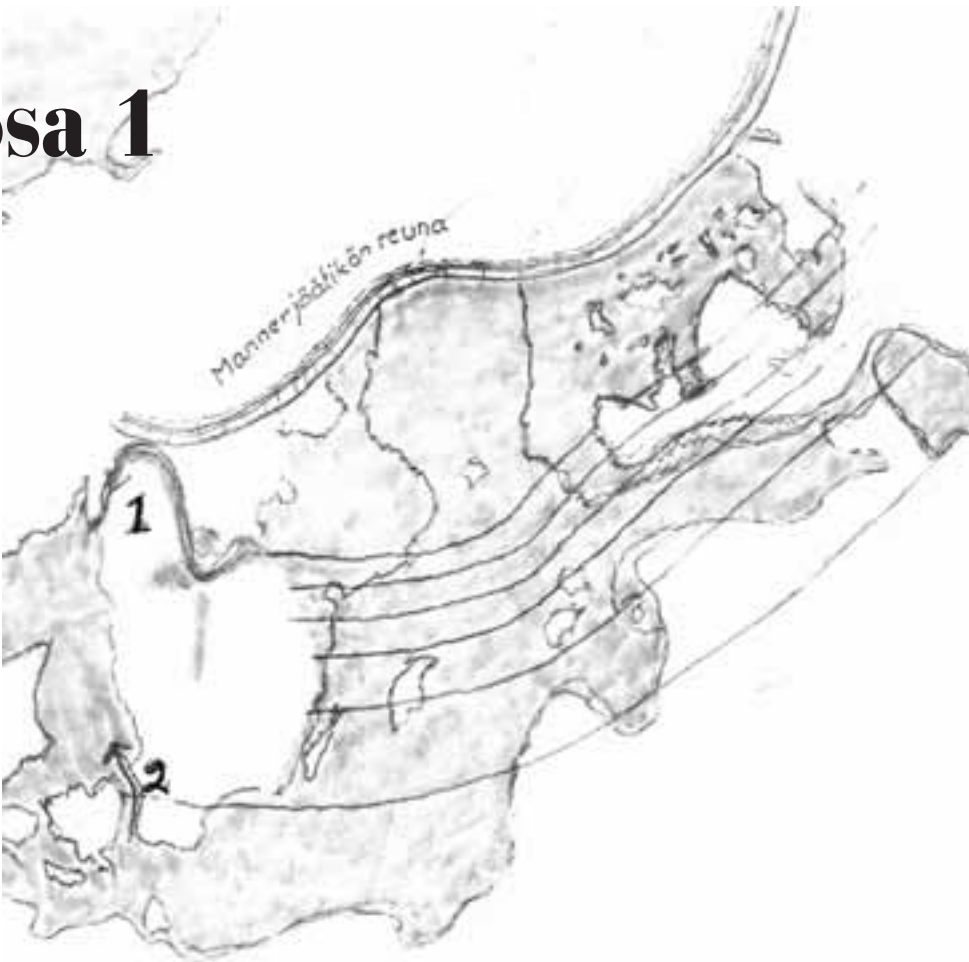
Maan kohoamisen jatkuessa se kallisti Ancylus-järven vesimassat lounaaseen. Seurauksena oli uuden uoman avautuminen Tanskan salmien kohdalle. Järven pinta oli aluksi 30 metriä meren pintaa korkeammalla. Vesimassat syövyttivät sen vähitellen. Uoma muuttui salmeksi ja Ancylus-järvi Litorinamereksi. Se tapahtui noin 7000–8000 vuotta sitten (litorina-kotiloiden yleistyessä).

Vuoksen synty

Suuret geologiset muutokset jatkuivat. Saimaan vedet laskivat litorinakaudella ensin Suonteenselän kautta Päijänteeseen ja sitten Mäntyharjun ja Kivijärven-Valkealan reittiä myöten Kymijokeen. Laatokan vedet virtasivat sen silloista laskujokea pitkin Viipurinlahteen.

Maan tasaisesti kallistuksessa nousi veden pinta vesistön kaakkoisosassa ja puhkaisi lopuksi uuden tien Saimaasta Laatokkaan. Se oli Vuoksen synty noin 5000 vuotta sitten. Siitä seurasi valtaisa luonnonmullistus: Laatokan vedenpinta nousi noin 21 metriä merenpinnan tason yläpuolelle.

Laatokan ranta-alueiden asuinpaikat jäivät veden alle. Asukkaiden oli siirryt-

Tässä piirroksessa harmaana näkyy Ancylus-järven laajuus (rannansiirtymisen) maksimin aikana. Lasku-uoma maksimin aikana (1) ja sen jälkeen (2). Keskellä piirrosta Itämeri, oikealla ylhäällä Etelä- ja Keski-Suomi.

tävä korkeammalle ranta-alueelle, jos asuinpaikka sen vain salli.

Neva syntyi

Luonnon mahti ei pysähtynyt tähän. Laatokkaan kasaantuneet korkeat vesimassat aukaisivat tien Suomenlahteen. Tapahtui Nevan synty noin 3100 vuotta sitten. Sen jälkeen laski Laatokan veden pinta nopeasti lähes nykyiselle tasolle eli viisi metriä merenpinnan yläpuolelle.

Vesistöhistoria on antanut näin mahdollisuuden tutkia kehitystä Karjalan alueelle monien esihistoriallisten vuosituhansien ajalta kuten Viipurin, Kaulan ja Kurkijoen kohdalla, niin kuin arkeologi Aleksandr Saksa sen sanoo.

Kertomuksemme vaatii, että teemme katsauksen esihistoriallisiin ajanjaksoihin. (Esihistoria on ”historianta-

kainen” aika, jolta ei ole olemassa kirjoitettuja lähteitä.)

Kivikausi

Kivikausi on ensimmäinen esihistoriallinen kausi, joka alkoi vallitsevan käsityksen mukaan satoja tuhansia vuosi sitten ja päättyi Egyptissä noin 4000 vuotta eKr. Suomessa kivi vaihtui metalliin noin 1500-1300 eKr. Esineet tehtiin kivikaudella luusta, savesta, sarvesta ja puusta.

Pronssikausi

Pronssikausi on esihistoriallinen ajanjakso. Kuparikausi alkoi Lähi-Idässä ennen vuotta 4000 eKr. Kohta kupariin opittiin sekoittamaan tinaa, jolloin saatiin vahvempaa metallia, pronssia. Suomessa pronssikausi alkoi noin 1500-500 eKr. Suomen rannikolla oli sekä esineistöltään että usko-

muksiltaan skandinaavisperäinen läntinen kulttuuri; idässä, sisämaassa ja Pohjois-Suomessa oli itäinen kulttuurivirtaus.

Rautakausi

Pronssikauden jälkeen vallinnut esihistoriallinen kausi. Ensi kerran rautaa tavataan käyttömetsallina 1200-luvulla eKr. Vähässä-Aasiassa ja Lähi-idässä. Rauta tuli yleiseen käyttöön Pohjoismaissa vasta 300-luvulla eKr.

Nuorempi rautakausi

Vuoden 400 eKr. jälkeen vallinnutta aikaa kutsutaan nuoremmaksi rautakaudeksi. Se alkoi kansainvaellusten aikana (400-800) ja päättyi viikinkiaikaan (800-1050). Pohjolan ja Suomen esihistoriallinen rautakausi päättyi vasta kristinuskon leviämisen myötä.

Eskon puumerkki

Mikä on Suomen tunnetuin lintuaiheinen taulu? – Tikkataulu.

Tuo naapurin Pekka taitaa olla todellinen teräsmies. Miten niin? – Kun sillä näkyy olevan ruostetta alushousuissakin.

”Voi, että olit hölmön näköinen kosiessasi minua”, vaimo sanoi miehelleen. ”Minä en ikinä unohda sitä. Ja kuitenkin olin hölmömpi, kuin miltä näytin.”

Onhan ne laihialaisvitsit ihan hyviä, mutta niitä pitäisi käyttää vähän säästeliäämmin.

Hulivili-poika

Poika tuo potra poluilla kulki. Paljon tyttöjä syliinsä sulki.

Viimein kohtasi tytön niin soman. Sinusta tahdon ikioman. Vaan tyttöä oli jo toiselle suotu eikä potralle pojalle luotu.

Anja

Koulukuja 7
32200 Loimaa
Avoinna: Ti & Pe klo 9–14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

Kotiseuturetket

Kotiseuturetkiä Karjalan kotitahuville on tehty pitkän talveakin. Ainakin kala-ihmiset ovat tehneet, mutta kesän myötä ilmojen lämmittäessä uskaltautuvat jo viluisimmatkin reissuun mukaan. Lisäksi sulanmaan aikana näkyy maastokin parhaiten, joten "reissulle" vain.

Itse en enää jaksa muutoin kuin olemalla "hengessä mukana" ja karttoja nuoremille matkaoppaiksi piirrellen. Ihme ja kumma, vaikka tekeleeni poluista ja entisten talojen olinpaikoista ovat "noin-mittakaavalla" tehtyjä, on aina kohde löytynyt. Tai sitten nämä karttojen tulkitsijat ovat oivaltaneet tarkoituseräni hyvin.

Niin tai näin, aina on tuo "suurin piirtein" –malli tepsinyt. Eihän ennenkään jokaisen talon välillä ollut maanteitä, jotenka oli maastosta otettava osviittaa ja katsottava kellosta, paljonko aikaa kului "naapurissa pistäytymiseen". Joissakin kohdissa maastossa saattaa vielä havaita kärrytienkin sijainnin, jonka he-

voset ja kovapyörärrätaat ovat syövyttäneet "tiekartan" vuosikymmeniksi, kun vain osaa osumaan kohdalle.

Suunnitelmat matkan onnistumiselle ovat kiteytyneet jo pitkän kevättä, mutta on varauduttava siihenkin, ettei matkat aina mene "käsikirjoitusten" mukaisesti. Toukokuun lopulla Hiitolan Pitäjätseuran ja Noormarkun Karjalaseuran jäsenet (muilla vahvistettuina) ovat taas kesän

ensi visiitillä "kotona ja mummolassa".

Siellä Luojan puistossa voi silmät ummessakin nähdä isien ja äitien sekä isovanhempien häääämässä kotitahuvilla perheensä parissa! Lähes joka vuosi on innostus syttynyt nuoriinkin lähtijöihin, mikä on iloinen asia kulttuurihistorian kannalta. On kuitenkin tullut jo perinteiseksi tavaksi ensin laskea kukat ja pitää pieni muistotilaisuus Hiitolan hautausmaan entis-

sellä kaatuneitten vainajien muistopatsaan jalustalla. Kannelta soittava tyttöpatsas on siirretty turvaan ja on nyt soittelemassa uudella Noormarkun Karjalaseuran hankkimalla jalustalla Noormarkun kirkkopuistossa.

Hiitolan Pitäjätseura on puolestaan vanhalle Hiitolan hautausmaalla olevalle jalustalle kustantanut muistoristin. Säilyköön tällainen kunnianosoitus vainajiamme kohtaan tulevaisuudessakin retkeläistemme tapana.

Toisena matkapäivänä jokainen ryhmä suunnistaa sukunsa kotikonnuille. Niin Hiitolan pukinniemi-läisetkin lähtevät ensin junalla ja sitten patikoiden hoitamattoman metsän kautta pienelle Perälammelle, jossa on perheemme tavaksi muodostunut juhla aina sen vuotisia tapahtumia. Nyt lähes päivälleen kohdalle osui Koston 50-vuotisjuhla. Ei muuta kuin juhlal aterioineen pystyyn "mummolan" nurmikolla.. Ja Kosti ottamaan onnitte-luita vastaan. Kesäterveisin Noormarkusta,

Aino Koppi

Ei tarvinnut lähteä Kurkijoelle: kullero kukki ja käki kukkui tiistaiamuna Humppilassakin.

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Ainola
2. Espanjassa
3. Lapin lääni
4. Ilomantsin
5. George Washington
6. tullivirkamiehiä
7. riikintaaleri
8. Espoossa
9. Matti Esko
10. Anja Kauranen

Tervetuloa tutustumaan karjalaiseen perinteeseen!

Kurkijoki-museo

Kojonperäntie 446,
32260 KOJONPERÄ
www.kurkijoki.fi

Avoinna
kesäviikonloppuisin
klo 12-16,
muulloin sopimuksen
mukaan.

Yhteydenotot:
Antti Eklund,
puh. (02) 767 6108
tai Eino Vepsä,
puh. 0500-875 211

LAATUA EDULLISUUTTA AMMATTILAISELTA

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/ kivi-istutustyöt
- Sormuksien valmistus
- Ja nyt myös lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄÄLTÄ

KELLOLIKE
Juhani Lankinen Ky
Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. 7622 950,
Oikokatu 3
Avoinna: ma-pe 10-17.30 la 10-14.00

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäätä Loimaan Aluesairaalaa

TILAA
Kurkijokelainen

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkisen kaupanvähvistaja
Kauppalankatu 9–11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

Asianajaja,
varatuomari Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
varatuomari Katri Nieminen
Turuntie 8–14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

LOIMAAN VIIALAN KONDITORIA-KAHVIO

Kauppalankatu 2, puh. 763 2001
Avoinna: Ma - pe 8.30-17

Erikoishammasteknikko

EHT-
liiton
jäsen

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa
Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

HAUTAKIVET

Vuodesta 1921
luotettavaa ja yksilöllistä
palvelua

LOIMAAN KIVI
PUHELIN (02) 760 511

Tarjoukset voimassa: perjantai – lauantai 3.-5.6.2005

Edullista laatua kevään juhliin!

HK Porsaan sisäfileet
n. 650 g

9,95 kg

Pepsi tai Pepsi Max
1,5 l 3,39+1,60

4-PACK 4,99
(0,64 l) 1/tal.

HK Kabanossi grillimakkarat 1 kg

3,99 pkt

First Price Kuorittu katkarapu
1000/800 g (7,49 kg)

5,99 ps

Valio Aura tai Aura 17
150-170 g (13,27-11,71 kg)

1,99 pkt

Vaasan Täyshyvät
620-640 g (3,53-3,42 kg)

2,19 ps

Kariniemen Broilerin minuutti pihvit
10 kpl rasia

9,95 kg

Kotiuuniin Liha- ja Kinkkupasteijat
10 kpl pussi 500 g (4,78 kg)

2,39 kg

KOFF III-olut 12-pack
6,70 + 1,20 (1,69 l) **7,90**

Alko 762 2062

nonstop parturi 040-765 7028

Kahvila 762 4432

LOIP-Kultapiste 763 2150

Olga 762 1413

Ritvan ja Olin 763 68520

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18, su 12-21

Ruokakauppa Sinun makuusi

SPAR